

8. DRAHÉ KAMENE / GEMSTONES

Ako **drahé kamene** sa označujú minerály, ktoré sa pre svoju farbu, priehľadnosť, lesk, lom svetla a pod. spravidla po opracovaní využívajú na ozdobné účely. V súčasnosti sa na tieto účely vo svete využíva okolo 250 nerastov. Ako drahé a ozdobné kamene sa využívajú minerály rôzneho pôvodu a chemického zloženia – oxidy, silikáty, alumosilikáty, prvky a ďalšie zlúčeniny. Niektoré drahé kamene sa pre svoje vlastnosti (tvrdosť, odolnosť) využívajú aj priemyselne – ako abrazíva, rezacie nástroje, rozličné súčiastky v jemnej mechanike a i. V súčasnosti je rozšírená aj výroba syntetických drahých kameňov (rubín, korund, spinel, smaragd), v priemysle nachádza uplatnenie najmä syntetický diamant.

Drahé kamene v šperkárstve sa nerecyklujú, resp. len v obmedzenej miere. Recyklácia sa uplatňuje v niektorých priemyselných využitíach (abrazíva). Pri výrobe šperkov sa drahé kamene môžu vzájomne nahrádzať a kombinovať.

8.1. Surovinové zdroje SR / Mineral resources

Na území Slovenska je v súčasnosti evidované jediné výhradné ložisko drahého kameňa – Červenica – so zásobami drahého opálu. Väčšina výskytov ďalších drahých kameňov je z hľadiska množstva a kvality ekonomicky málo významná. Okrem opálov je evidovaných niekoľko ložísk technických kryštálov pre priemyselné využitie.

- Historicky známe ložisko drahých opálov Červenica vystupuje v severnej časti Slanských vrchov. Najväčší rozkvet ťažby trval v 15. – 18. storočí. Neskôr ťažba postupne upadala, najmä v súvislosti s objavom ložísk opálov v Austrálii. Ťažba sa skončila v r. 1922. Ložisko vystupuje v prostredí andezitových prúdov a pyroklastík zlatobanského stratovulkánu. Opály tvoria výplne dutín, puklín a pórov v pyroxenickom andezite. Sfarbenie je variabilné, najčastejšia je zelenkavá a modrastá opalescencia, najvzácnejšie je oranžovo-červené sfarbenie. Drahé opály z Červencie sú náročné na technologické spracovanie, ľahko sa režu, ale sú citlivé na prehriatie a poklep. V súčasnosti sú evidované zásoby drahých opálov na haldách a uvažuje sa so začatím ťažby a úpravy. To však bude závisieť od schopnosti umiestniť produkty na trhu. Slovenské drahé opály sa ťažili niekoľko storočí a dodnes sú ozdobou zbierok mnohých múzeí Európy.

- Ostatné výskyt drahých a ozdobných kameňov na Slovensku majú prevažne mineralogický význam, bez predpokladov širšieho priemyselného využitia. Nie je však vylúčené, že niektoré lokality by po technicko-ekonomickom zhodnotení boli vhodné na maloprevádzkovú ťažbu. Ide najmä o výskyt opálu (Zámutov, Herľany, Ľubietová), obsidiánu (Viničky, Brehov), serpentinitu (Vyšný Klátov, Dobšiná, Jaklovce), aragonitu (Levice, Spišské Podhradie), limnokvarcitu (Stará Kremnička, Banské), jaspisu (Hliník nad Hronom), rodonitu (Čučma, Smolník), menilitu (Hostovice), granátovca (Ľubietová) a i.

- Na priemyselné využitie sú v kategórii technicky využiteľných kryštálov evidované zásoby granátov vhodných na použitie ako abrazíva. Ide o ložisko Šamorín v Podunajskej nížine, ktoré je súčasťou ložiska štrkopieskov a pieskov, a Banská Hodruša v stredoslovenských neovulkanitoch.

- Novoevidovaným je ložisko turmalínovcov Zlatá Idka v Spišsko-gemerskom rudohorí, ktoré vystupujú v kvarcitoch a kvarcických flytoch staršieho paleozoika. Surovina je vhodná len na priemyselné aplikácie.

In Slovakia, the only registered precious stone deposit is Červenica, where precious opal reserves were calculated on old mine spoil banks. Other gemstone occurrences are of mineralogical significance. However, small-scale production is possible on some localities. Besides opal, several deposits of industrial gemstone (technical crystals) are registered.

- Historic known deposit of precious opal Červenica is situated in the north part of Slanské vrchy Mts. Period of 15th to 18th century represented the largest mining expansion there. During the next years mining has declined due to discovery of new deposits in Australia and mining output was terminated in 1922. Deposit occur in andesite flows and pyroclastic rocks of Zlatá Baňa stratovolcano. Opal fills in cavities, rifts and pores of pyroxenitic andesite. Colour of opal is variable, the most common is green and blue opalescence, the most valuable is orange-red colour. Červenica precious opals are difficult to treatment, especially for overheating and tap. At present, only reserves of spoil banks are registered and small-scale production and processing is considered here. Slovak precious opals were mined during several centuries and occur in many European museum collections.*

- Other gemstone occurrences are mainly of mineralogical importance and there is a minor assumption of future large-scale industrial exploitation. Nevertheless, it is possible some localities could be suitable for small-scale production. The most known are occurrences of opal (Zámutov, Herľany, Ľubietová), obsidian (Viničky, Brehov), serpentinite (Vyšný Klátov, Dobšiná, Jaklovce), aragonite (Levice, Spišské Podhradie), quartzite (Stará Kremnička, Banské), jasper (Hliník nad Hronom), rodonite (Čučma, Smolník), agate, menilite (Hostovice), garnet stone (Ľubietová) and others.*

- Reserves of garnet, suitable for industrial use (abrasive applications) are registered on deposits Šamorín in the Danube basin (as a part of gravelsand deposit) and Banská Hodruša in the Central Slovakian neovolcanites.*

- Newly registered is tourmaline rock deposit Zlatá Idka, localised in the Early Palaeozoic quartzites of Spišsko-gemerské rudohorie Mts. Mineral is suitable only for industrial applications.*

8.2. Evidované ložiská SR / Registered deposits

DRAHÉ KAMENE / GEMSTONES

DRAHÉ KAMENE
JEWELLERY GEMSTONES
1. Červenica – Drahý opál

DRAHÉ KAMENE PRE PRIEMYSEL (ABRAZÍVA)
INDUSTRIAL GEMSTONES
2. Banská Hodruša (granát)
3. Šamorín (granát)
4. Zlatá Idka

8.3. Zásoby a ťažba / Reserves and production data

DRAHÉ KAMENE PRE ŠPERKÁRSTVO / JEWELLERY GEMSTONES

Rok / Year	1998	1999	2000	2001	2002
Počet ložísk spolu / Number of deposits	--	--	--	1	1
– z toho ťažených / exploited	--	--	--	–	–
Zásoby spolu / Reserves total [ct]	--	--	--	2 515 510	2 515 510
– bilančné / economic (Z-1 + Z-2)	--	--	--	786 572	786 572
– bilančné / economic (Z-3)	--	--	--	1 338 134	1 338 134
– nebilančné / potentially economic	--	--	--	390 804	390 804
Ťažba / Mining output [ct]	--	--	--	–	–

Pozn.: 1 ct = 0,2 g

Note: Conversion to grams: 1 ct = 0.2 g

DRAHÉ KAMENE NA PRIEMYSELNÉ VYUŽITIE/ INDUSTRIAL GEMSTONES

Rok / Year	1998	1999	2000	2001	2002
Počet ložísk spolu / Number of deposits	1	2	2	2	3
– z toho ťažených / exploited	–	–	–	–	–
Zásoby spolu / Reserves total [kt]	68	321	321	321	2 103
– bilančné / economic (Z-1 + Z-2)	–	–	–	68	68
– bilančné / economic (Z-3)	68	321	321	253	253
– nebilančné / potentially economic	–	–	–	–	1 782
Ťažba / Mining output [kt]	–	–	–	–	–

8.4. Obchodná štatistika / Trade statistics

Drahé kamene sa na Slovensku neťažia a domáca spotreba je krytá výlučne importom. Priemyselné prírodné brusivá sa dovážali najmä z Talianska (47 %) a USA (29 %). Hodnota dovezených komodít v roku 2002 bola 16,9 mil. Sk. Drahokamy pre šperkárstvo v celkovej hodnote 10,2 mil. Sk sa doviezli najmä z Belgicka a Izraela (diamanty), Českej republiky a Thajska (ostatné drahokamy a polodrahokamy). Umelé drahokamy a polodrahokamy sa doviezli najmä z Japonska a Číny, hodnota dosiahla 43,5 mil. Sk.

Gemstone consumption was satisfied wholly by imports in 2002. Main import sources for industrial gemstones (abrasives) are Italy (47 %) and USA (29 %). Value of imported industrial gemstone commodities in 2002 was 16.9 million SKK. Jewellery diamonds were imported mostly from Belgium and Israel, other jewellery gemstones from the Czech Republic and Thailand (totally 10.2 million SKK). Artificial gemstones were imported particularly from Japan and China, value reached 43.5 million SKK.

**DOVOZ/VÝVOZ – DIAMANTY
IMPORT/EXPORT DATA – DIAMONDS**

Rok / Year	1998	1999	2000	2001	2002
Dovoz / Import [kg] ¹	33	16	121	24	39
Vývoz / Export [kg] ¹	N	N	N	N	N

¹ položka colného sadzobníka 7102 / Item 7102 of the Customs Tariff

**DOVOZ/VÝVOZ – OSTATNÉ DRAHÉ KAMENE A POLODRAHOKAMY
IMPORT/EXPORT DATA – OTHER GEMSTONES**

Rok / Year	1998	1999	2000	2001	2002
Dovoz / Import [kg] ¹	373	510	1 123	1 228	866
Vývoz / Export [kg] ¹	N	N	N	N	N

¹ položka colného sadzobníka 7103 / Item 7103 of the Customs Tariff

**DOVOZ/VÝVOZ – UMELE DRAHÉ KAMENE A POLODRAHOKAMY
IMPORT/EXPORT DATA – ARTIFICIAL GEMSTONES**

Rok / Year	1998	1999	2000	2001	2002
Dovoz / Import [kg] ¹	6 348	8 937	15 277	8 683	4 062
Vývoz / Export [kg] ¹	N	3 662	N	N	N

¹ položka colného sadzobníka 7104 / Item 7104 of the Customs Tariff

**DOVOZ/VÝVOZ – PŘÍRODNÉ BRUSIVÁ
IMPORT/EXPORT DATA – NATURAL ABRASIVES**

Rok / Year	1998	1999	2000	2001	2002
Dovoz / Import [t] ¹	323	111	185	244	348
Vývoz / Export [t] ¹	0	0	0	3	2

¹ položka colného sadzobníka 2513 / Item 2513 of the Customs Tariff

Colné sadzby / Customs tariff (%):

PHS / HS code	Názov / Item	Všeobecné / Common	Zmluvné / Contractual
7102	Diamanty <i>Diamonds</i>	5.0	Bez cla / Duty-free
7103	Drahokamy a polodrahokamy <i>Gemstones</i>	5.0	Bez cla / Duty-free
7104	Umelé drahokamy a polodrahokamy <i>Artificial gemstones</i>	5.0	Bez cla / Duty-free
2513	Pemza, šmirgel, prírodný korund a granát <i>Pumice, emery, natural emery and garnet</i>	5.0	Bez cla / Duty-free

8.5. Ťažobné organizácie v SR / Mining companies

V SR neboli v roku 2002 organizácie ťažiace drahé kamene.

There was no mining company involved in gemstone exploitation on the territory of the Slovak Republic in 2002.

8.6. Svetová výroba / World production

Priemysel drahých kameňov vo svete sa delí na dva sektory: ťažba a predaj diamantov a produkcia a predaj ostatných drahých kameňov. Ťažba diamantov dominuje niekoľko ťažobných spoločností, ktoré ovládajú trh. Naproti tomu, farebné drahé kamene (rubín, smaragd, zafír) sú produkované malými, nízkonákladovými prevádzkami, ktorých ceny ovplyvňuje dopyt (*USGS Minerals Yearbook 2001*). Produkcia diamantov predstavovala v roku 2001 min. 117 miliónov karátov. Rovnako ťažba ostatných drahých kameňov pokračovala s mierne stúpajúcim trendom. Najvýznamnejší producenti diamantov sú Austrália, Botswana, Rusko a Južná Afrika. Po poklese dopytu po upravovaných a umelo farbených drahých kameňoch (najmä z Číny), nasledoval v roku 2001 opäť vzrast predaja.

*The world gemstone industry is divided into two sectors: diamond mining and marketing, and other colored gemstone production and sale. Mining of diamonds is dominated by few major mining companies, which control the market. On the other hand, colored gemstones are produced primarily by small low-cost operations and prices are influenced by consumer demand (*USGS Minerals Yearbook 2001*). World production of diamonds reached 117 million carats. Production of other colored gemstones has risen slightly too. The largest diamond producers are Australia, Botswana, Russia and South Africa. Demand for commercially treated and artificially colored gemstones (mainly from China) started to increase again. This was evidenced by increased sales in 2001.*

8.7. Ceny na svetovom a domácom trhu / World and domestic market prices

Ceny drahokamov na svetovom trhu sú variabilné a závisia od mnohých konkrétnych faktorov (vzhľad, čírosť, vzácnosť). Dopyt výrazne ovplyvňuje aj móda. Ocenenie diamantov je pomerne komplikovaný proces a závisí od miesta, času a subjektívneho hodnotenia samotných predajcov a nakupujúcich. Existuje viac ako 14 000 kategórií na hodnotenie surových diamantov a viac ako 100 000 rôznych kombinácií hmotnosti, čistoty, farby a výbrusu na hodnotenie brúsených diamantov (*USGS Minerals Yearbook 2001*). Ceny diamantov kontrolujú najvýznamnejší producenti. Naproti tomu, ceny ostatných farebných drahokamov všeobecne ovplyvňuje dopyt a ponuka na trhu.

*Gemstone prices are variable and depend on many factors (beauty, clarity, rarity) and demand is markedly influenced by fashion too. Diamond pricing is complex and depends on place, time and subjective assessment of buyers and sellers. There are more than 14,000 categories used to assess rough diamond and more than 100,000 different combinations of carat, clarity, color and cut values to assess polished diamonds (*USGS Minerals Yearbook 2001*). Diamond prices are controlled by major producers, other colored gemstone prices are generally influenced by market supply and demand.*

Cena granátu (almandínu) používaného na abrazívne účely (mesh 8 – 250) sa pohybuje od 180 do 240 USD/t. Cena korundu bola 210 – 275 GBP/t (*Industrial Minerals*, december 2002).

*Price of garnet (almandine) for abrasive application (mesh 8 – 250) varies from 180 to 240 USD/t. Emery price reached 210 – 275 GBP/t (*Industrial Minerals*, december 2002).*

Priemerná cena prírodných abrazív dovezených na Slovensko v roku 2002 bola 48 564 Sk/t.

Average price of natural abrasives imported to Slovakia was 48,564 SKK/t in 2002.